

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 20/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om pension för arbetstaga- re och vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 12 maj 2009 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om pension för arbetstagar och vissa lagar som har samband med den (RP 68/2009 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Lagmotion

I samband med propositionen har utskottet behandlat en lagmotion med förslag till lag om ändring av 82 § i lagen om pension för arbetstagar (LM 31/2008 rd — Esko-Juhani Tennilä /vänst m.fl.), som remitterades till utskottet den 13 mars 2008.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har arbetslivs- och jämställdhetsutskottet lämnat utlåtande i

ärendet. Utlåtandet (AjUU 8/2009 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Heli Backman, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Carita Wuorenjuuri, Pensionsskyddscentralen
- jurist Jarmo Pätäri, Akava r.f.
- specialrådgivare Vesa Rantahalvari, Finlands Näringsliv
- biträdande direktör Kaija Kallinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- chef för arbetsmarknadsärenden Merja Hirvonen, Företagarna i Finland
- jurist Heli Puura, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONEN

Regeringens proposition

Regeringen föreslår det att lagen om pension för arbetstagar, lagen om införande av lagen om pension för arbetstagar, lagen om sjömanspensioner, lagen om införande av lagen om pension för företagare, lagen om införande av lagen om pension för lantbruksföretagare ska ändras.

Syftet med propositionen är att förbättra nivån på invalidpensionen för personer som blir

arbetsoförmögna som unga och att hindra att pensionen minskar då invalidpensionen omvandlas till ålderspension.

Nivån på invalidpensionen ska förbättras genom att man höjer tillväxtprocenten för pensionen för den återstående tiden av tiden från att personen insjuknat tills pensionsåldern uppnås i åldern 50—63 och höjer beloppet av den engångsförhöjning som görs i invalidpensionerna.

Dessutom beaktas studier som leder till examen och vård av barn yngre än tre år med stöd för hemvård som faktorer som höjer inkomstnivån för den återstående tiden.

Tillämpningen av livslängdscoefficienten ändras i fråga om invalidpensioner på så sätt att coefficienten inte alls tillämpas på invalidpensioner som börjat före 2010 och från och med 2010 tillämpas den i lindrigare form då invalidpensionen börjar.

Dessutom föreslås den nedre åldersgränsen för deltidspension bli höjd till 60 år och pensionstillväxt på basis av inkomstbortfall vid deltidspension bli slopad. Ändringarna i deltidspensionen gäller dem som är födda 1953 eller senare. Intjäningen av arbetspension under alterne-

ringsledighet föreslås bli ändrad så att pension tjänas in på det belopp som utgör av 55 procent av den inkomst som altemneringsersättning en grundar sig på.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2010. De ändringar som gäller deltidspension avses dock träda i kraft den 1 januari 2011.

Lagmotionen

I lagmotion LM 31/2008 rd föreslås att livslängdscoefficienten i lagen om pension för arbetstagare inte ska tillämpas när en invalidpension omvandlas till en ålderspension.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Livslängdscoefficienten

Med den pensionsreform som trädde i kraft i början av 2005 infördes en livslängdscoefficient som en ny faktor som påverkar pensionsbeloppet. Den ska reglera pensionsutgiften och nivån på pensioner som börjar löpa i enlighet med hur mycket den allmänna förväntade medellivslängden ökar. När börjande ålderspensioner räknas om med livslängdscoefficienten från och med 2010, är den första åldersklass vars ålderspension coefficienten inverkar på de som är födda 1948. Enligt gällande lag ska livslängdscoefficienten tillämpas på invalidpensioner när de omvandlas till arbetspensioner. När livslängdscoefficienten godkändes ansåg social- och hälsovårdsutskottet att man ytterligare behövde se på tillämpningen innan den infördes (ShUB 9/2002 rd).

Utskottet välkomnar varmt regeringens förslag att se över bestämmelserna om livslängdscoefficienten för invalidpensioner. Den minskar nämligen de stadgade inkomsterna när pensionstagaren fyller 63 år, då pensionen omvandlas till ålderspension.

Enligt propositionen ska livslängdscoefficienten tillämpas på invalidpensionen genast när den börjar löpa. Men livslängdscoefficienten får en lindrigare effekt om den tillämpas bara på den intjänade pensionsdelen och om det år pensionen börjar tas till coefficient i stället för födelseåret. Detta betyder att ju yngre man är när invalidpensionen börjar, desto mindre effekt har coefficienten på pensionsbeloppet. Analogt ligger livslängdscoefficienten för en invalidpension som börjar nära pensionsåldern nära den coefficient som tillämpas på ålderspensionen för dem som arbetat fram till pensionsåldern. Coefficienten kommer inte alls att tillämpas på invalidpensioner som redan börjat löpa eller som börjar löpa i år. Enligt gällande lag kommer livslängdscoefficienten att gälla för invalidpensioner som beviljats sedan 2006. De föreslagna ändringarna garanterar därmed att den nuvarande pensionen är fortsatt lika stor när den omvandlas till ålderspension.

Samtidigt ska nivån på en börjande invalidpension höjas genom att tillväxtprocenten för pensionen för den återstående tiden, alltså tiden mellan arbetsoförmåga och åldern för ålderspension, höjs från 1,3 procent till 1,5 procent i åldern 50—63 år. Också examensinriktade studier

och vård av ett barn under 3 år med hjälp av stöd för hemvård höjer de intjänade inkomsterna för den återstående tiden. Pensionsnivån för dem som i unga år gått i invalidpension förbättras dessutom av förslaget att engångshöjningen vart femte år ska vara 25 procent av pensionsbeloppet för dem som inte fyllt 31 år. Den tidigare höjningen var 21 procent för dem som inte fyllt 26 år.

De föreslagna ändringarna höjer på det hela taget nivån på de invalidpensioner som börjar löpa i början av nästa år, bibehåller nivån på de nuvarande invalidpensionerna och förbättrar de ekonomiska villkoren inte minst för dem som i unga år förlorat arbetsförmågan.

Bestämmelserna om familjepensioner måste också ändras för att livslängdskoefficienten för invalidpensionerna ändras. Propositionen skapar större klarhet i tillämpningen av livslängdskoefficienten på familjepensioner och höjer nivån på den börjande pensionen framför allt för ålderstigna efterlevande makar. Vidare föreslås det en enda gräns för det eurobelopp som minskar efterlevandepensionen, dvs. 596 euro i 2009 års indexnivå. Om en efterlevande make har en egen arbetspension som ligger under gränsen, minskas efterlevandepensionen inte alls. Propositionen förbättrar till denna del villkoren framför allt för efterlevande makar med låga inkomster.

Deltidspension

Regeringen föreslår att den nedre åldersgränsen för deltidspension ska höjas från 58 till 60 år som ett sätt att få kontroll över pensionsutgifterna. Dessutom föreslås pensionstillväxten på inkomstbortfallet vid deltidspension bli slopad. Förändringarna i deltidspensionen ska gälla dem som är födda 1953 och senare och de ska träda i kraft i början av 2011.

Utskottet noterar att de föreslagna ändringarna i och för sig innebär en försämring av de nuvarande villkoren för deltidspension, men att de kan motiveras med målen att höja sysselsättningsgraden och förlänga arbetskarriärerna. Det är viktigt att arbeta för båda målen för att väl-

färdtjänsterna och den sociala tryggheten ska kunna finansieras.

Deltidspensionen har utan tvekan betytt en möjlighet för en del arbetstagare att stanna längre kvar i arbetslivet i och med att de har kunnat arbeta mindre tack vare sin deltidspension. Men i många fall söker sig också arbetstagare med låg risk för arbetsoförmåga eller arbetslöshet i deltidspension. Enligt en undersökning hade minst hälften av dem som gått i deltidspension fortsatt i heltidsarbete för att det saknades möjlighet till deltidspension och bara en del av dem hade helt sökt sig bort från arbetslivet. Det betyder att propositionen förlänger arbetskarriärerna också om antalet invalidpensioner ökar något i nämnda ålderskategorier.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet fäster sig i sitt utlåtande vid att propositionen vid sidan av inbesparingar i pensionsutgifterna kan betyda ökade utgifter för samhället till exempel på grund av anhörigvård och ökad sjukfrånvaro och ansökningar om och besvär över invalidpensioner. Social- och hälsovårdsutskottet vill att effekterna av den höjda åldersgränsen för deltidspension för antalet invalidpensionsansökningar följs upp. Samtidigt behövs det fler satsningar på bättre arbetsförhållanden, företagshälsovård och rehabilitering för att arbetsoförmåga ska kunna förebyggas och arbetshälsan förbättras över lag så att också äldre arbetstagare ska kunna lockas att stanna kvar i arbetet.

Alterneringsledighet

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ser i sitt utlåtande på vilka flexibla arrangemang som behövs i arbetslivet framför allt med tanke på äldre arbetstagare. Det är särskilt viktigt att ordna det så att flexibla arbetstider kan kombineras med arbetsuppgifter och närvård, om man vill förlänga karriärerna. Social- och hälsovårdsutskottet anser att de synpunkter som tas fram i utlåtandet är angelägna och ser mycket positivt på att regeringen nu när det har blivit allt svårare att gå i deltidspension föreslår att systemet med alterneringsledighet ska permanentas från början av 2010. Arbetslivet ställer allt högre krav på arbetstagarna och då är alterneringsledigheten ett

bra sätt att hjälpa de anställda att orka i arbetet, utveckla sin kompetens och förena arbete med vårdansvar.

Enligt propositionen kommer den pension som tjänas in under alterneringsledighet att ändras från början av 2010. Under ledigheten växer pensionen med 55 i stället för nuvarande 75 procent av den lön som ligger till grund för ersättningen under alterneringsledighet. Ledigheten innebär bara ett kort avbrott på längst ett år i karriären och därmed kommer den ändrade tillväxtbestämmelsen inte att få några nämnvärda effekter för pensionsbeloppet. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet bedömer att tillväxtbestäm-

melsen inte heller kommer att inverka på intresset för alterneringsledighet i nämnvärd grad.

Motionen

Utskottet har godkänt 82 § i lagen om pension för arbetstagare enligt propositionen. Av detta följer att lagmotionen måste förkastas.

Förslag till beslut

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

att lagförslagen godkänns utan ändringar och

att lagmotion LM 31/2008 rd förkastas.

Helsingfors den 9 juni 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Risto Autio /cent
Maria Guzenina-Richardson /sd
Hannakaisa Heikkinen /cent
Arja Karhuvaara /saml
Anneli Kiljunen /sd

Marjaana Koskinen /sd
Jukka Mäkelä /saml
Tuomo Puumala /cent
Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /cent
Satu Taiveaho /sd
Lenita Toivakka /saml
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION 1***Motivering***

Vi invänder mot regeringens proposition till den del som den betyder försämrade villkor för deltidspension genom att den nedre åldersgränsen höjs till 60 år och pensionstillväxten på inkomstbortfallet för deltidspension slopas.

Vi har redan visat i debatten om höjd pensionsålder tidigt i våras att vi har en annan syn på en förlängning av arbetskarriären än regeringen. Vi anser att det finns mycket goda argument för att bibehålla systemet med deltidspension med nuvarande villkor — alltså att man kan gå i deltidspension från 58 års ålder och att pension tjänas in också på inkomstbortfallet vid deltidspension. För det första talar den snabba och drastiska försämringen i det ekonomiska läget med åtföljande uppsägningar framför allt av äldre arbetstagare emot en ändring av systemet, åtminstone just nu. Men också på längre sikt tycker vi att åldersgränserna för deltidspension är lämpliga när man siktar på att förlänga arbetskarriärerna i slutändan av dem. Att stödja deltidsarbetande går väl ihop med tanken att förlänga arbetskarriärerna genom att hjälpa de anställda att orka i arbetet. Med hjälp av deltidspension kan man få en äldre person att stanna kvar längre i arbetslivet och lätta arbetsgivarens kostnadstryck.

Om man vill stödja heltidsarbete finns det flexibla metoder för det, som ålderinriktat ledarskap och organisering av arbetet på ett lämpligt sätt enligt de åldrande arbetstagarnas livssituation. Vi tror inte på tvång. Pensionsskyddscentralen hävdar att hälsotillståndet och arbetets påfrestning inverkar på intresset för att söka deltidspension. Omkring var tionde deltidspensionerad anser att dålig hälsa är den främsta orsaken till att de sökt pension och var femte att det är en av orsakerna. Men varannan deltidspensionerad bedömer själv att hans eller hennes hälsa är bra eller ganska bra, och enligt Pensionsskyddscentralen skulle en tredjedel av dem också ha kunnat ha heltidsarbete. För två tredjedelar skulle det däremot inte ha lyckats. Därför ser vi

det varken som förnuftigt eller förenligt med modernt tänkande att regeringen med tvån försöker hålla kvar de äldre i arbetslivet.

Arbetsförmågan gynnas av att arbetet är rätt dimensionerat och av god kontroll över arbetet. Brist på flexibilitet i arbetslivet ökar i sin tur sjukfrånvaron och arbetsförmågan. Det är faktorer som nödvändigt behöver beaktas för att arbetslivet och pensionspolitiken ska vara rättvisa och fungera på lika villkor för alla.

I sin bedömning av propositionens ekonomiska konsekvenser borde regeringen också ha klarlagt vilken effekt den föreslagna höjningen av åldern för deltidspension får för kostnaderna för sjukdagpenningar och övriga kostnader för sjukfrånvaro.

Det är varken mänskligt eller ekonomiskt sett rationellt att försämma villkoren för deltidspension med hänsyn till sådan forskning som visar att den deltidspensionerade i många fall använder sin ökade fritid till att hjälpa andra. Omkring 40 procent av de deltidspensionerade har sådana uppgifter i anknytning till familje- eller anhörigvård som inte kan betraktas som sedvanliga sysslor i hemmet. Av de deltidspensionerade hjälpte 19 procent andra personer än släktingar — de hjälpte grannar, vänner eller utförde frivilligarbete. Man bör alltså inte underskatta deltidspensionens betydelse som bidragande faktor till exempel till ett minskat behov av offentliga omsorgstjänster och den vägen till minskade kostnader för samhället.

Vi anser att det nuvarande systemet med deltidspension är ett förnuftigare och mer ekonomiskt alternativ till exempel till att äldre arbetstagare på grund av omstruktureringen oftare än andra drabbas av arbetslöshet eller går i invalidpension och därmed helt träder ut ur arbetslivet. I värsta fall hamnar människor för långa tider någonstans mellan de här två dåliga alternativen.

Det kan också vara bra att komma ihåg att många äldre arbetstagare redan har planerat in deltidspension som ett sätt att orka i arbetet. I en

välfärdsstat bör människor tryggt kunna planera för sin pensionering utan att pensionslagarna plötsligt och överraskande ändras utan tydliga övergångsperioder.

Deltidspensionerna kan också användas för att backa upp samhällets mål att förbättra arbetshälsan och förlänga arbetskarriärerna. I dagens läge kan det hända att en närståendevårdare hamnar i en situation där han eller hon vägras deltidspension på grund av en tidigare vårdperiod. Kommunens avtal med närståendevårdare får inte försämra vårdarens möjligheter att få deltidspension. Vi föreslår ett uttalande i saken.

Förslag

Vi föreslår

att lagförslag 2, 5 och 7 godkänns enligt utskottets betänkande,

*att lagförslag 1, 3, 4 och 6 godkänns med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**) och*

*att ett uttalande godkänns (**Reservationens förslag till uttalande**).*

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 19 maj 2006 om pension för arbetstagare (395/2006) 90 § 2 och 4 mom., samt

ändras 2 § 1 mom. 5 punkten, den finska språkdräkten i 12 § 3 mom., (*utesl.*) 66 § 2 mom., 68 § 2 mom., (*utesl.*) 74 § 3 mom. 2 punkten, 76 § 1 mom. och 6 mom., 81 § 2 mom., 82 §, 84 § 1 och 3 mom., 90 § 1 mom. och 175 §,

av dem 76 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1164/2007 och 175 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1292/2006, samt

fogas till 76 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1164/2007, ett nytt 6 mom., varvid det ändrade 6 mom. blir 7 mom., som följer:

2 och 12 §
(Som i ShUB)

66 och 68 §
(Som i ShUB)

16 §
(*Utesl*)

69 §
(*Utesl*)

63 §
(*Utesl*)

74 §
(Som i ShUB)

76 §

Inkomst som pension för återstående tid grundar sig på

Den inkomst som pension för återstående tid grundar sig på (*inkomst för återstående tid*) bestäms på basis av de arbetsinkomster enligt arbetspensionslagarna och de till grund för i 74 § avsedda förmåner för oavlönad tid liggande inkomster vilka arbetstagaren har erhållit under de fem kalenderår som föregick det år under vilket arbetsförmågan började (*granskningstid*). I inkomsten för återstående tid räknas också in inkomst för återstående tid som ligger till grund för invalidpension som betalats under granskningstiden och *inkomstbortfallet vid deltidspension*. Inkomsten för återstående tid är per månad summan av dessa under granskningstiden erhåll-

na arbetsinkomster, inkomster som ligger till grund för förmåner för oavlönad tid, *inkomstbortfallet vid deltidspension*, i 4—6 mom. avsedda inkomster och inkomster för återstående tid som ligger till grund för invalidpension dividerad med sextio.

— — — — —
(6 och 7 mom. som i ShUB)

81, 82, 84, 90 och 175 §
(Som i ShUB)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
(*Utesl.*)

(2 mom. som i ShUB)

(3 mom. *utesl.*)

(4 mom. som 3 mom. i ShUB)

3.

Lag**om ändring av lagen om sjömanspensioner**

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen av den 22 december 2006 om sjömanspensioner (1290/2006) 95 § 2 och 4 mom., ändras 2 § 1 mom. 7 punkten, den finska språkdräkten i 11 § 3 mom., (*utesl.*) 67 § 2 mom., 69 § 2 mom., (*utesl.*) 73 § 2 mom., 75 § 2 mom., (*utesl.*) 80 § 3 mom. 2 punkten, 82 § 1 och 6 mom., 87 § 2 mom., 88 §, 89 § 1 och 3 mom., 95 § 1 mom. och 156 § 1 mom., av dem 82 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1168/2007, samt

fogas till 82 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1168/2007, ett nytt 6 mom., varvid det ändrade 6 mom. blir 7 mom., som följer:

2 och 11 §
(Som i ShUB)

67 och 69 §
(Som i ShUB)

16 §
(*Utesl.*)

70 §
(*Utesl.*)

64 §
(*Utesl.*)

73 och 75 §
(Som i ShUB)

76 §
(Utesl)

80 §
(Som i ShUB)

82 §

Inkomst som ligger till grund för pension för återstående tid

Den inkomst som pension för återstående tid grundar sig på (*inkomst för återstående tid*) bestäms på basis av de arbetsinkomster enligt arbetspensionslagarna och de till grund för i 80 § avsedda förmåner för oavlönad tid liggande inkomster vilka arbetstagaren har erhållit under de fem kalenderår som föregick det år under vilket arbetsförmågan började (*granskningstid*). I inkomsten för återstående tid räknas också in inkomst för återstående tid som ligger till grund

för under granskningstiden betald invalidpension och inkomstbortfallet vid deltidspension. Inkomsten för återstående tid är per månad summan av dessa under granskningstiden erhållna arbetsinkomster, inkomster som ligger till grund för förmåner för oavlönad tid, *inkomstbortfallet vid deltidspension*, inkomster för återstående tid som ligger till grund för invalidpension och i 4—6 mom. avsedda inkomster dividerad med sextio.

—————
(6 och 7 mom. som i ShUB)

87—89, 95 och 156 §
(Som i ShUB)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
(Utesl.)

(2 mom. som i ShUB)

(3 mom. utesl.)

(4 mom. som 3 mom. i ShUB)

4.

Lag

om ändring av lagen om pension för företagare

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen av den 22 december 2006 om pension för företagare (1272/2006) 83 § 2 och 4 mom.,

ändras 2 § 1 mom. 10 punkten, (utesl.) 63 § 2 mom., 65 § 2 mom., (utesl.) 70 § 1 och 7 mom., 75 § 2 mom., 76 §, 77 § 1 och 3 mom. samt 83 § 1 mom., av dem 70 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1166/2007, samt

fogas till 70 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1166/2007, ett nytt 8 mom., varvid det ändrade 7 mom. blir 8 mom., som följer:

2 §
(Som i ShUB)

63 och 65 §
(Som i ShUB)

13 §
(Utesl)

66 §
(Utesl)

60 §
(Utesl)

70 §

Den inkomst som pension för återstående tid grundar sig på (*inkomst för återstående tid*) bestäms på basis av de arbetsinkomster samt de inkomster som ligger till grund för förmåner för oavlönad tid vilka företagaren har erhållit under de fem kalenderår som föregick det år under vilket arbetsförmågan började (*granskningstid*). I inkomsten för återstående tid räknas också in inkomst för återstående tid som ligger till grund för invalidpension som betalats under granskningstiden och *inkomstbortfallet vid deltidspension*. Inkomsten för återstående tid är per månad summan av dessa under granskningstiden erhållna arbetsinkomster, inkomster som ligger till grund för förmåner för oavlönad tid, *inkomst-*

bortfallet vid deltidspension, inkomster för återstående tid som ligger till grund för invalidpension och i 5—7 mom. avsedda inkomster dividerad med sextio.

— — — — —
(7 och 8 mom. som i ShUB)

75—77 och 83 §
(Som i ShUB)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
(*Utesl.*)

(2 mom. som i ShUB)

(3 mom. *utesl.*)

(4 mom. som 3 mom. i ShUB)

6.

Lag**om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 22 december 2006 om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) 2 § 1 mom. 9 punkten, (*utesl.*) 70 § 3 mom., 71 § 2 mom., (*utesl.*) 78 § samt 79 § 1 och 3 mom. som följer:

2 §
(Som i ShUB)

72 §
(*Utesl.*)

36 §
(*Utesl.*)

78 och 79 §
(Som i ShUB)

67 §
(*Utesl.*)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
(*Utesl.*)

(2 mom. som i ShUB)

(3 mom. *utesl.*)

(4 mom. som 3 mom. i ShUB)

70 och 71 §
(Som i ShUB)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen låter utreda en sådan ändring av villko-

ren för att få deltidspension att också arbete utifrån ett avtal om närståendevård räknas in i tiden i arbete.

Helsingfors den 9 juni 2009

Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Satu Taiveaho /sd

Maria Guzenina-Richardson /sd
Erkki Virtanen /vänst

RESERVATION 2

Motivering

Regeringens proposition innebär många viktiga och stödvärda ändringar i pensionslagstiftningen. Jag avvisar ändå propositionen till den del den innebär försämrade villkor för deltidspension genom en höjning av den nedre åldersgränsen till 60 år och slopad pensionstillväxt på inkomstbortfallet för deltidspensionerade. Dessutom kräver jag att regeringen bereder en proposition som rättar till missförhållandena i pensionslagarna till den del det gäller avdrag för förmåner i anknytning till trafik- och olycksfallsförsäkringar från arbetspensionerna.

Den nedre gränsen för deltidspension och pensionstillväxten på inkomstbortfallet för deltidspensionerade

År 2008 fanns det omkring 29 000 deltidspensionerade i Finland. Deltidspensionen bidrar till att människor ska orka i arbetet och skjuter fram behovet av att söka invalidpension. En betydande del av de deltidspensionerade, omkring 40 procent, är närståendevårdare. Hälften av de deltidspensionerade uppger att arbetets psykiska eller fysiska belastning är en orsak till att de gått i pension. För många är det också viktigt att få mer tid för familjen eller hobbyer. Många vårdar dagligen eller veckovis sina familjemedlemmar eller anhöriga, som makar, barnbarn och föräldrar.

Det är varken mänskligt eller ekonomiskt sett rationellt att försämrade villkoren för deltidspension med hänsyn till sådan forskning som visar att den deltidspensionerade i många fall använder sin ökade fritid till att hjälpa andra. Omkring 40 procent av de deltidspensionerade har sådana uppgifter i anknytning till familje- eller anhörigvård som inte kan betraktas som sedvanliga sysslor i hemmet. Av de deltidspensionerade hjälpte 19 procent andra personer än släktingar — de hjälpte grannar, vänner eller utförde frivilligarbete. Man bör alltså inte underskatta deltidspen-

sionens betydelse som bidragande faktor till exempel till ett minskat behov av offentliga omsorgstjänster och den vägen till minskade kostnader för samhället.

Avdrag för förmåner i anknytning till trafik- och olycksfallsförsäkringar från arbetspensionerna

I sin proposition borde regeringen ha rättat till de missförhållanden i pensionslagarna som gäller samordning av förmåner i anknytning till trafik- och olycksfallsförsäkringar med arbetspensionerna. Tillämpning av 92 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) och analogt 85 § i lagen om pension för företagare (1272/2006), 97 § i lagen om sjömanspensioner (1290/2006) och 83 § 1 mom. i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) kan i praktiken leda till ett mycket orättvist slutresultat. Enligt bestämmelserna ska arbetstagarens eller företagarens primära förmån, alltså bl.a. förmåner i anknytning till trafik- och olycksfallsförsäkringar, dras av från pensionerna enligt dessa lagar. När den primära förmånen har dragits av blir det i vissa fall en oskäligt liten andel kvar av pensionen.

Pensionssamordningen ändrades genom ändringar i pensionslagarna som trädde i kraft redan i början av 2005. De betydde att pensioner inte längre samordnas med varandra. I samband med lagändringarna konstaterades det att pensions-samordningen slopas. Men de samordnas fortsatt med ersättningar enligt lagen om olycksfallsförsäkring, trafikförsäkring och militärskadlagen. De här ersättningarna är primära i förhållande till arbetspensionerna, de betalas alltså ut till fullt belopp oberoende av arbetspensionens storlek. Arbetspension betalas vanligen ut samtidigt med de här ersättningarna bara till den del arbetspensionsbeloppet överstiger de här primära förmånerna. Samordningen har förändrats i början av 2005 och därför används uttrycket "avdrag för primära förmåner från pensionen" för genomsebarhetens och klarhetens skull i de pen-

sionslagar som trädde i kraft 2006. Men det finns ingen större innehållslig skillnad mot det som gällde tidigare. I dagens läge samordnas pensioner alltså inte längre, men trafik- och olycksfallsförsäkringar "samordnas", dras alltså av från arbetspensionerna.

Förslag

Jag föreslår

att lagförslag 2, 5 och 7 godkänns enligt utskottets betänkande,

*att lagförslag 1, 3, 4 och 6 godkänns med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**) och*

*att ett uttalande godkänns (**Reservationens förslag till uttalande**).*

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut *upphävs* i lagen av den 19 maj 2006 om pension för arbetstagare (395/2006) 90 § 2 och 4 mom., samt

ändras 2 § 1 mom. 5 punkten, den finska språkdräkten i 12 § 3 mom., det inledande stycket i 16 § 1 mom., 63 § 1 mom. 3 punkten, 66 § 2 mom., 68 § 2 mom., 69 §, 74 § 3 mom. 2 punkten, 76 § 1 mom. och 6 mom., 81 § 2 mom., 82 §, 84 § 1 och 3 mom., 90 § 1 mom. och 175 §,

av dem 76 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1164/2007 och 175 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1292/2006, samt

fogas till 76 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1164/2007, ett nytt 6 mom., varvid det ändrade 6 mom. blir 7 mom., som följer:

2 och 12 §
(Som i ShUB)

16 §
(Utesl)

63 §
(Utesl)

66 och 68 §
(Som i ShUB)

69 §
(Utesl)

74 §
(Som i ShUB)

76 §

Inkomst som pension för återstående tid grundar sig på

Den inkomst som pension för återstående tid grundar sig på (*inkomst för återstående tid*) be-

stäms på basis av de arbetsinkomster enligt arbetspensionslagarna och de till grund för i 74 § avsedda förmåner för oavlönad tid liggande inkomster vilka arbetstagaren har erhållit under de fem kalenderår som föregick det år under vilket arbetsförmågan började (*granskningstid*). I inkomsten för återstående tid räknas också in inkomst för återstående tid som ligger till grund för invalidpension som betalats under granskningstiden. Inkomsten för återstående tid är per månad summan av dessa under granskningstiden erhållna arbetsinkomster, inkomster som ligger till grund för förmåner för oavlönad tid, i 4—6 mom. avsedda inkomster och inkomster för

återstående tid som ligger till grund för invalidpension dividerad med sextio.

— — — — —
(6 och 7 mom. som i ShUB)

81, 82, 84, 90 och 175 §
(Som i ShUB)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
(*Utesl.*)

(2 mom. som i ShUB)

(3 mom. *utesl.*)

(4 mom. som 3 mom. i ShUB)

3.

Lag

om ändring av lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen av den 22 december 2006 om sjömanspensioner (1290/2006) 95 § 2 och 4 mom., *ändras* 2 § 1 mom. 7 punkten, den finska språkdräkten i 11 § 3 mom., i 16 § 1 mom. det inledande stycket, 64 § 1 mom. 3 punkten, 67 § 2 mom., 69 § 2 mom., 70 §, 73 § 2 mom., 75 § 2 mom., 76 §, 80 § 3 mom. 2 punkten, 82 § 1 och 6 mom., 87 § 2 mom., 88 §, 89 § 1 och 3 mom., 95 § 1 mom. och 156 § 1 mom., av dem 82 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1168/2007, samt

fogas till 82 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1168/2007, ett nytt 6 mom., varvid det ändrade 6 mom. blir 7 mom., som följer:

2 och 11 §
(Som i ShUB)

70 §
(*Utesl.*)

16 §
(*Utesl.*)

73 och 75 §
(Som i ShUB)

64 §
(*Utesl.*)

76 §
(*Utesl.*)

67 och 69 §
(Som i ShUB)

80 §
(Som i ShUB)

82 §

Inkomst som ligger till grund för pension för återstående tid

Den inkomst som pension för återstående tid grundar sig på (*inkomst för återstående tid*) bestäms på basis av de arbetsinkomster enligt arbetspensionslagarna och de till grund för i 80 § avsedda förmåner för oavlönad tid liggande inkomster vilka arbetstagaren har erhållit under de fem kalenderår som föregick det år under vilket arbetsförmågan började (*granskningstid*). I inkomsten för återstående tid räknas också in inkomst för återstående tid som ligger till grund för under granskningstiden betald invalidpension. Inkomsten för återstående tid är per månad summan av dessa under granskningstiden erhåll-

na arbetsinkomster, inkomster som ligger till grund för förmåner för oavlönad tid, inkomster för återstående tid som ligger till grund för invalidpension och i 4—6 mom. avsedda inkomster dividerad med sextio.

— — — — —
(6 och 7 mom. som i ShUB)

87—89, 95 och 156 §
(Som i ShUB)

Den lag träder i kraft den 1 januari 2010.
(*Utesl.*)

(2 mom. som i ShUB)

(3 mom. *utesl.*)

(4 mom. som 3 mom. i ShUB)

4.

Lag**om ändring av lagen om pension för företagare**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen av den 22 december 2006 om pension för företagare (1272/2006) 83 § 2 och 4 mom.,

ändras 2 § 1 mom. 10 punkten, i 13 § 1 mom. det inledande stycket, 60 § 1 mom. 3 punkten, 63 § 2 mom., 65 § 2 mom., 66 §, 70 § 1 och 7 mom., 75 § 2 mom., 76 §, 77 § 1 och 3 mom. samt 83 § 1 mom., av dem 70 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1166/2007, samt

fogas till 70 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1166/2007, ett nytt 8 mom., varvid det ändrade 7 mom. blir 8 mom., som följer:

2 §
(Som i ShUB)

66 §
(*Utesl.*)

13 §
(*Utesl.*)

70 §

60 §
(*Utesl.*)

63 och 65 §
(Som i ShUB)

Den inkomst som pension för återstående tid grundar sig på (*inkomst för återstående tid*) bestäms på basis av de arbetsinkomster samt de inkomster som ligger till grund för förmåner för oavlönad tid vilka företagaren har erhållit under de fem kalenderår som föregick det år under vilket arbetsförmågan började (*granskningstid*). I

inkomsten för återstående tid räknas också in-
komst för återstående tid som ligger till grund
för invalidpension som betalts under gransk-
ningstiden. Inkomsten för återstående tid är per
månad summan av dessa under granskningsti-
den erhållna arbetsinkomster, inkomster som
ligger till grund för förmåner för oavlönad tid,
inkomster för återstående tid som ligger till
grund för invalidpension och i 5—7 mom. av-
sedda inkomster dividerad med sextio.

(7 och 8 mom. som i ShUB)

75—77 och 83 §
(Som i ShUB)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
(*Utesl.*)

(2 mom. som i ShUB)

(3 mom. *utesl.*)

(4 mom. som 3 mom. i ShUB)

6.

Lag

om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 22 december 2006 om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) 2 §
1 mom. 9 punkten, i 36 § 1 mom. det inledande stycket samt 67 § 1 mom. 3 punkten, 70 § 3 mom.,
71 § 2 mom., 72 och 78 § samt 79 § 1 och 3 mom. som följer:

2 §
(Som i ShUB)

72 §
(*Utesl.*)

36 §
(*Utesl.*)

78 och 79 §
(Som i ShUB)

67 §
(*Utesl.*)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
(*Utesl.*)

(2 mom. som i ShUB)

(3 mom. *utesl.*)

(4 mom. som 3 mom. i ShUB)

70 och 71 §
(Som i ShUB)

Reservationens förslag till uttalande

*Riksdagen förutsätter att regeringen
vidtar åtgärder för att rätta till missför-*

*hållandet med avdrag för förmåner i
anknytning till trafik- och olycksfalls-
försäkringar i pensionslagarna.*

Helsingfors den 9 juni 2009

Päivi Räsänen /kd